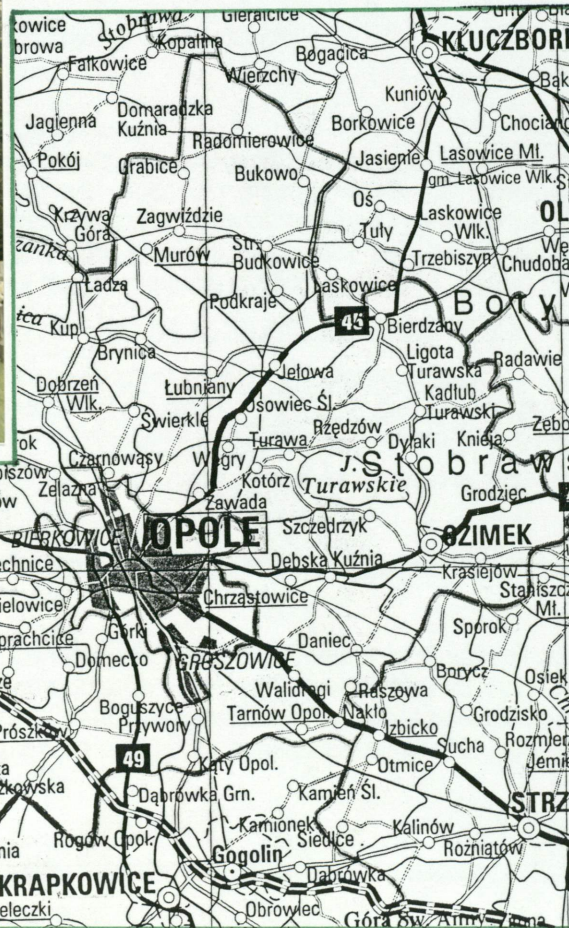

OŚRODEK DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW W WARSZAWIE	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	Ł	M	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Nr
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA	1. Obiekt																							2. Czas powstania		3. Miejscowość	
KAPLICA GROBOWA (43)																							2 poł. XIX w.		KOPICE		

1

4. Adres	
49-231 Kopice	
nr hipoteczny	
5. Przynależność administracyjna	
województwo	opolskie
gmina	Grodków
6. Poprzednie nazwy miejscowości	
Coppicz Schwarzengrund Koppitz	
7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975	
województwo	opolskie
powiat	Grodków
8. Właściciel i jego adres	
Parafia Rzymsko-Katolicka 49-231 Kopice 27A	
9. Użytkownik	
Parafia Rzymsko-Katolicka 49-231 Kopice 27A	
10. Rejestr zabytków	

Kaplica grobowa rodziny Schaffgotschów została zbudowana w 2 połowie XIX w. w formach klasycystycznych. Budynek kaplicy widoczny jest na mapie topograficznej z 1885 r. W 1910 roku pochowano tu zmarłą Johannę Gräfin Schaffgotsch, a w 1915 r. jej męża Hansa Ulricha Gotharda Schaffgotsch. Obecnie szczątki spoczywają we wspólnym grobie usytuowanym pomiędzy kaplicą a kościołem.

Sytuacja

Kaplica grobowa znajduje się na terenie cmentarza parafialnego, przylegającego do kościoła, w środkowej części miejscowości, na południe od głównej drogi przechodzącej przez miejscowość. Teren kościoła otoczony jest murem, a kaplica, zachodnią ścianą przylega do tego muru. Usytuowana jest na wprost głównego wejścia do kościoła, dłuższa oś kaplicy jest prostopadła do osi kościoła. Od strony wschodniej, przy kaplicy znajdują się dojrzałe egzemplarze żywotników.

Ściany

Zewnątrz i wewnątrz wykonane są z cegły pełnej, z zewnątrz nie tynkowane. Na zewnątrz kaplicy ściany posiadają detal wykonany z piaskowca.

Sklepienia i stropy

Dwa przęsła wnętrza nakryte są sklepieniem żaglastym, środkowe przęsło jest wycinkiem kopuły, wspartej na pendentywach. Kopuła posiada w zwieńczeniu owalny otwór, nadświetle wypełnione metalowymi podziałami. W nadświetlu znajdowały się szyby. Kopuła nie występuje ponad połacie dachu kaplicy.

Dach

W bryle kaplicy widoczne są trzy zasadnicze części. Wszystkie nakryte są osobnymi dachami dwuspadowymi o nieznacznym pochyleniu połaci dachu. Kalenica środkowej, najwyższej części kaplicy, jest prostopadła do osi podłużnej kaplicy. Kalenica bocznych, niższych części kaplicy, jest równoległa do osi podłużnej kaplicy. Dachy pokryte są blachą miedzianą. Od strony wschodniej w zwieńczeniu dachu znajduje się, niewielki, wykonany z piaskowca, krzyż. Dachy bocznych, niższych części kaplicy posiadają zwieńczenia w postaci akroterionów naszczytników. Naszczytniki ustawione są także w narożnikach połaci dachów.

Posadzki i podłogi

Posadzka z białych i czarnych płytek ceramicznych.

Schody

- Dwubiegowe, granitowe ze spocznikiem w części środkowej o stopniach profilowanych, klinowych na zakrętach biegów. Posiadają metalową poręcz i ażurową balustradę.
- Granitowe stopnie prowadzące do wnętrza kaplicy.

Otwory okienne

- Owalne otwory okienne ujęte zgrubioną opaską wykonaną w tynku (w przęsle południowym)
- Dwa otwory nadświetla wpuszczające światło od góry do kaplicy. Jeden z nich na planie owalu stanowi, najwyższą część wycinka kopuły. Drugi znajduje się w połacie dachu, najwyższej części kaplicy, ponad owalnym otworem wycinka kopuły.

Otwory drzwiowe

Dwa otwory drzwiowe, prostokątne, prowadzące do kaplicy od strony południowej.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
460 m ³	100 m ²	kaplica grobowa	kaplica grobowa
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
Lata 90. XX w. Zmiana pokrycia dachowego - blacha miedziana.		<p>Stan ogólny obiektu dobry.</p> <p>Widoczne zacieki na ścianach i sklepieniach pochodzące sprzed wymiany pokrycia dachowego.</p>	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
		<p>Zabezpieczenie przed zamakaniem tynków bieżąca naprawa pokrycia dachowego.</p> <p>Uzupełnienie brakujących szyb w górnym nadświetlu półkopuły.</p> <p>Oczyszczenie zdobień wykonanych z piaskowca.</p> <p>Odświeżenie elewacji i tynków wewnętrznych.</p>	
		Objęcie obiektu ochroną konserwatorską ze względu na wartościowy detal i formę.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

25. Opracował

tekst **Przemysław Ogrodowczyk**, listopad 1998

plany, rysunki **Przemysław Ogrodowczyk**, listopad 1998

zdjęcia fotograficzne **Przemysław Ogrodowczyk**, listopad 1998

miejsce przechowywania negatywów:

Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

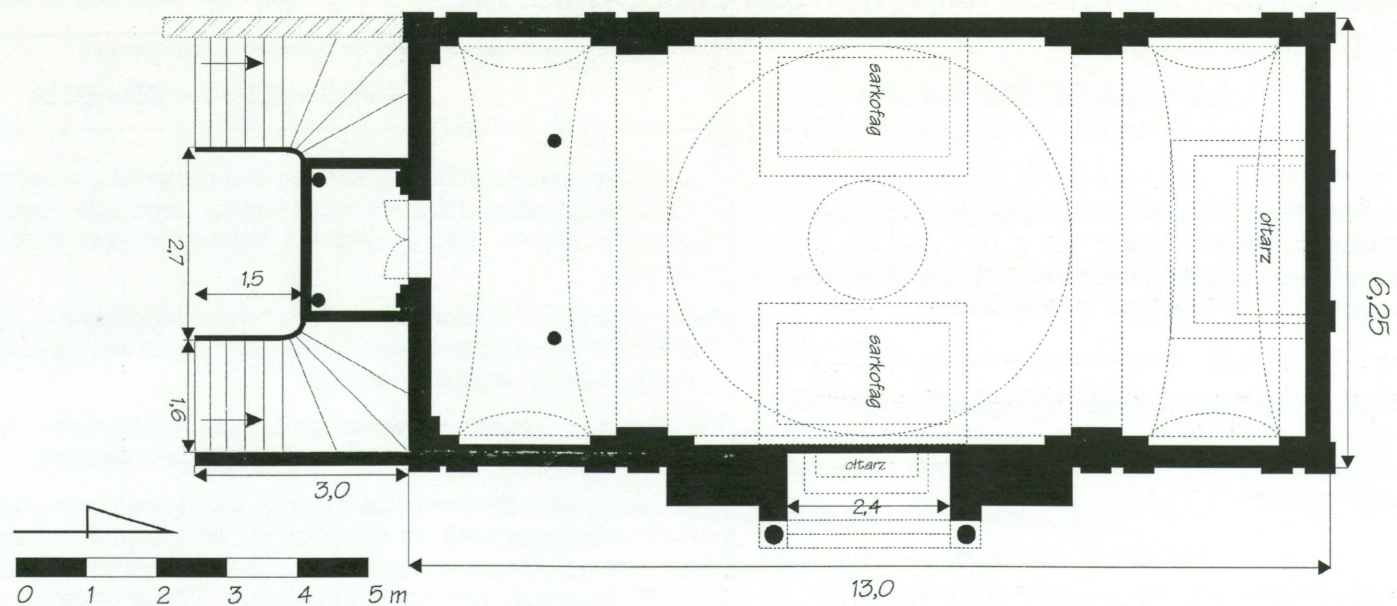
23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania)

Mapa Topograficzna 1:25000, Grotkau, Ark. 3139/5370, 1885, Biblioteka Uniwersytecka, Poznań

Mapa Topograficzna 1:25000, Grotkau, Ark. 3139/5373, 1912, Biblioteka Uniwersytecka, Wrocław

27. Załączniki

1. Miejscowość KOPICE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KAPLICA GROBOWA (43)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) OPIS + RZUT + ZDJĘCIA
<p>Drzwi</p> <ul style="list-style-type: none"> Dwuskrzydłowe, metalowe, wielopłycinowe pełne obite blachą mieszczące w dolnej części małe, owalne otwory wentylatorów. Dwuskrzydłowe, metalowe, obite blachą z dwoma prostokątnymi taflami szklanymi. Przy szybach umieszczona jest dekoracyjna, ażurowa krata. <p>Okna</p> <ul style="list-style-type: none"> Nadświetle okrągłe o konstrukcji metalowej mieszczące niegdyś 25 niewielkich tafli szklanych Nadświetle kwadratowe o konstrukcji drewnianej mieszczące cztery prostokątne tafle szklane w drewnianych ramach <p>Rzut</p> <p>Kaplica wzniesiona jest na rzucie prostokąta. Od strony południowej znajdują się dwubiegowe schody. Od strony wschodniej znajduje się wnęka mieszcząca ołtarz.</p> <p>Bryła</p> <p>Składa się z trzech części: najwyższej, środkowej i dwóch niższych połączonych ze sobą. Wszystkie części nakryte są osobnymi, jednospadowymi dachami o nieznanym pochyleniu i 7 połaci dachowych. Od strony południowej znajdują się dwa wejścia do kaplicy. Na spoczniku znajduje się, wsparty na dwóch kolumnach, portyk kolumnowy.</p> <p>Elewacje</p> <p>Wykonane z nietynkowanej cegły, elementy zdobnicze: pilastry, kolumny, gzymsy, belkowanie, naczółki wykonane z piaskowca.</p> <p>Wschodnia – Rozczłonkowana dwoma parami pilastrów od strony północnej i południowej. Pilastry są wykonane z piaskowca. Pomiędzy parami pilastrów znajdują się kwadratowe ozdoby ceramiczne z wpisaniem w środku owalem, którego wnętrze wypełnia płaskorzeźba klęczącego anioła z odwróconą do tyłu pochodnią (symbol śmierci). Ponad pilastrami znajduje się belkowanie a całość niższych części kaplicy wieńczy gzyms. W części środkowej znajduje się ryzalit z wnęką, w której umieszczona jest mensa ołtarzowa wykonana z białego marmuru. Nad mensą znajduje się, zespolony ze ścianą krzyż wykonany z piaskowca. Wnęka ujęta jest parą kolumn, ustawionych na podstawach, o kanelowanych trzonach z jońskimi głowicami. Nad głowicami umieszczone jest belkowanie, które wieńczy trójkątny naczółek. Pole</p>		<p>prostokątnego naczółka wypełnione jest ornamentem roślinnym. Trójkątny naczółek wieńczy także najwyższą część kaplicy. Jego pole zdobią motywy roślinne i stylizowany wieniec. Szczyt naczółka zwieńczony jest krzyżem, wykonanym z piaskowca.</p> <p>Zachodnia – Rozczłonkowana dwoma parami pilastrów od strony północnej i południowej. Ponad pilastrami znajduje się belkowanie (części niższe). Wyższą część kaplicy wieńczy trójkątny naczółek.</p> <p>Północna – Rozczłonkowana jest czterema pilastrami. Ponad nimi znajduje się belkowanie, a całość elewacji wieńczy trójkątny naczółek.</p> <p>Południowa – Oś środkowa elewacji wyznaczają dwa otwory drzwiowe w prostokątnych obramieniach. W dolnej części w otworze drzwiowym znajdują się metalowe, dwuskrzydłowe, wielopłycinowe drzwi. Znajdują się one poniżej poziomu terenu. Prowadzą do nich granitowe stopnie. Ponad otworem drzwiowym znajduje się płaska płyta spocznika schodów. Schody są granitowe, dwubiegowe i posiadają metalową, ażurową balustradę. W narożnikach spocznika schodów mają podstawę dwie kolumny, które posiadają kanelowane trzony i jońskie głowice. Ponad kolumnami znajduje się belkowanie, nad którym znajduje się trójkątny naczółek. Elewację w narożnikach opinają pilastry, nad nimi znajduje się belkowanie a całość elewacji wieńczy trójkątny naczółek zwieńczony akroterionem. Akroteriony znajdują się także na narożnikach trójkątnego naczółka. Środkową część pola naczółka wypełnia herb rodziny Schaffgotschów, a pozostałą część pola motywy roślinne. Pomiędzy otworem drzwiowym mieszczącym wejście, a narożnymi pilastrami znajdują się motywy kwadratów, w które wpisane są równoramienne krzyże. Motywy kwadratów z krzyżami w środku wykonane są w cegle.</p> <p>Wnętrze</p> <p>We wnętrzu wydzielić można trzy zasadnicze części, odpowiadające zewnętrznemu wyglądowi bryły. Przęsła wydzielają pilastry przechodzące w pasy sklepienne wytaczające łuk pełny. W każdym z przęseł znajdują się narożne pilastry przechodzące w płytki arkady o łuku pełnym. Płaszczyzny ścian zawarte pomiędzy pilastrami i arkadami są wnękami, zaznaczonymi, w odróżnieniu od pilastrów, arkad i pasów sklepiennych jaśniejszym kolorem ścian. Elementem poziomego podziału ścian jest delikatne boniowanie oraz delikatny gzyms biegnący wzdłuż dłuższych ścian kaplicy.</p> <p><u>Środkowa część</u> kaplicy nakryta jest wycinkiem kopuły wspierającej się na pendentywach. W dolnej części środkowego przęsła znajdują się dwa sarkofagi.</p>

2

3

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KOPICE	KAPLICA GROBOWA (43)	OPIS + ZDJĘCIA + PLAN SYTUACYJNY

Sarkofagi wykonane są z piaskowca i ustawione na granitowych, prostokątnych podwyższeniach. Boki sarkofagów pokrywa dekoracja, na którą składają się: kartusze herbowe na tle gałązek palmowych, liście akantu (w narożnikach) oraz festony – dekoracyjnie zawieszające się motywy kwiatów i owoców z dekoracyjnymi wstęgami. Na wiekach sarkofagów znajduje się dekoracja z motywami wieńców opiętych wstęgami oraz płaskich krzyży. Nad sarkofagami, na ścianach przymocowane są tablice z nazwiskami pochowanych osób. W kaplicy pochowani są: Johanna Gräfin Schaffgotsch i Hans Ulrich Gotthard Schaffgotsch. Tablice wykonane z szarego marmuru ujęte są w dekoracyjne obramienia wykonane z piaskowca. Z boku obramień znajdują się pilastry z trzema żłobieniami, nad nimi motyw belkowania, a całość wieńczy trójkątny naczółek. W zwieńczeniu naczółka znajduje się niewielki krzyż (jeden z nich uszkodzony). Trójkątne pole naczółka wypełnia wieniec z motywem wstęgi. Całość obramień wspiera się na płaskim fryzie podpartym motywem konsoli.

Północne przęsło kaplicy, nakryte sklepieniem żaglastym, zawiera ołtarz, który usytuowany jest na dwóch stopniach. Zawiera płaski stół ołtarzowy oraz krzyż z figurą Chrystusa. Stopnie, stół ołtarzowy, krzyż i figura Chrystusa wykonane są z piaskowca.

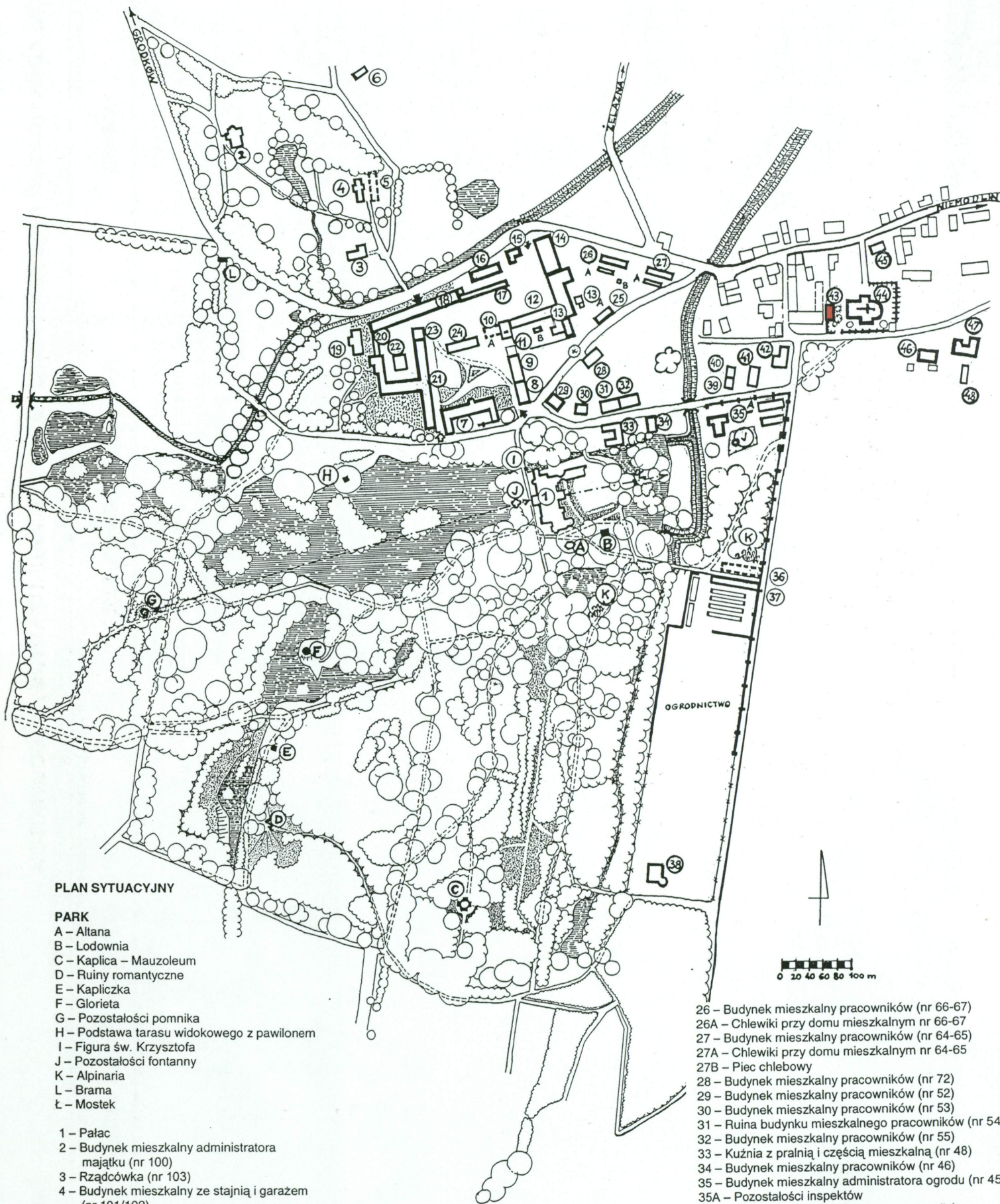
Południowe przęsło kaplicy nakryte jest sklepieniem żaglastym zawiera empore. Empora wsparta jest na dwóch kanelowanych kolumnach w porządku doryckim. Po nad kolumnami znajduje się belkowanie z motywem tryglifów. Belkowanie przy ścianach podparte jest motywem konsoli. Podparcia o tym samym motywie wspierają płytę empory na południowej ścianie kaplicy i są ustawione symetrycznie w pobliżu otworu prowadzącego do dolnych drzwi. Belkowanie wieńczy grzyms, nad nim zaś znajduje się metalowa, ażurowa balustrada zwieńczona metalową poręczą.

Spis zdjęć

1. Elewacja wschodnia
2. Elewacja wschodnia i północna
3. Elewacja południowa z wejściami i schodami prowadzącymi do kaplicy
4. Płaskorzeźba w elewacji wschodniej
5. Wnętrze – widok na sarkofagi i empore w przęśle południowym
6. Wnętrze – przęsło południowe, empora z balustradą
7. Wnętrze – przęsło środkowe, sklepienie wycinka kopuły z nadświetlem
8. Wnętrze – dekoracje boczne jednego z sarkofagów
9. Tablica nad sarkofagiem Johanny Gräfin Schaffgotsch
10. Tablica nad sarkofagiem Hansa Ulricha Gottharda Schaffgotscha

4

PLAN SYTUACYJNY

PARK

- A – Altana
- B – Lodownia
- C – Kaplica – Mauzoleum
- D – Ruiny romantyczne
- E – Kapliczka
- F – Glorieta
- G – Pozostałości pomnika
- H – Podstawa tarasu widokowego z pawilonem
- I – Figura św. Krzysztofa
- J – Pozostałości fontanny
- K – Alpinaria
- L – Brama
- Ł – Mostek

- 1 – Pałac
- 2 – Budynek mieszkalny administratora majątku (nr 100)
- 3 – Rządówka (nr 103)
- 4 – Budynek mieszkalny ze stajnią i garażem (nr 101/102)
- 5 – Budynek gospodarczy – obecnie nie istnieje
- 6 – Magazyn paliw
- 7 – Stajnia z częścią mieszkalną
- 8 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 51)
- 9 – Spichlerz (tzw. „większy”)
- 10 – Spichlerz (tzw. „mniejszy”)
- 10A – Budynek gospodarczy – obecnie nie istnieje
- 11 – Budynek produkcyjny pełnoporcjowej paszy wywarowej
- 12 – Płatkarnia
- 13 – Gorzelnia (nr 68)
- 13A – Stacja uzdatniania wody i transformator
- 13B – Zbiornik osadu, mułu i wywaru

- 14 – Warsztaty
- 15 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 69)
- 16 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 70-71)
- 17 – Chlewiki pracownicze przy budynku nr 70-71
- 18 – Stodoły z częścią przejazdową
- 19 – Dawny Dom Gościnny obecnie budynek mieszkalny (nr 74)
- 20 – Dawne garaże obecnie kurniki
- 21 – Obora z częścią mieszkalną (nr 49/50) i stajenną
- 22 – Budynek magazynu
- 23 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 73)
- 24 – Budynek wielofunkcyjny
- 25 – Garaże

- 26 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 66-67)
- 26A – Chlewiki przy domu mieszkalnym nr 66-67
- 27 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 64-65)
- 27A – Chlewiki przy domu mieszkalnym nr 64-65
- 27B – Piec chlebowy
- 28 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 72)
- 29 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 52)
- 30 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 53)
- 31 – Ruina budynku mieszkalnego pracowników (nr 54)
- 32 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 55)
- 33 – Kuźnia z pralnią i częścią mieszkalną (nr 48)
- 34 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 46)
- 35 – Budynek mieszkalny administratora ogrodu (nr 45)
- 35A – Pozostałości inspektów
- 36 – Ruina budynku mieszkalnego pracowników
- 37 – Inspekty
- 38 – Dom ogrodnika
- 39 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 56)
- 40 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 57)
- 41 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 58)
- 42 – Budynek mieszkalny pracowników (nr 59)
- 43 – Kaplica grobowa
- 44 – Kościół (nr 27)
- 45 – Plebania (nr 27a)
- 46 – Przedszkole (nr 32a)
- 47 – Szkoła (nr 32)
- 48 – Budynek gospodarczy

1. Miejscowość

KOPICE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KAPLICA GROBOWA (43)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

ZDJĘCIA

5

6

7

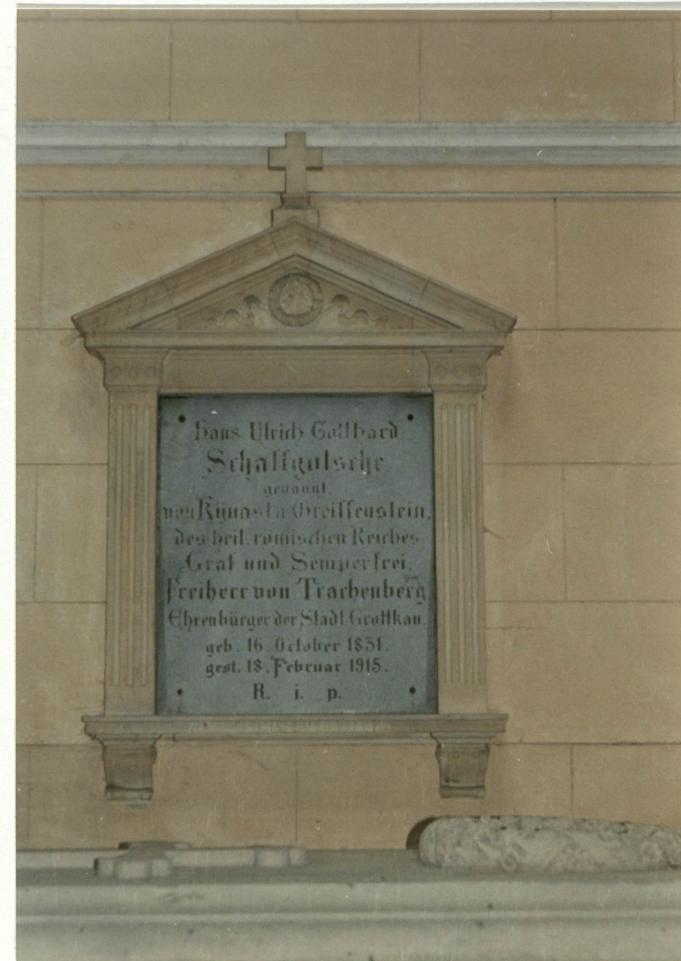

8

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KOPICE	KAPLICA GROBOWA (43)	ZDJĘCIA

9

10